

Sekiz saat ve bedeli: Chicago 1886

Gewerkschaft Underdog · Sürüm 1.0 · 8 Ekim 2026

1 Mayıs 1886'de, Amerika Birleşik Devletleri'nde birkaç yüz bin kişi, sekiz saatlik çalışma gününü kabul ettirmek için iş bıraktı. Üç gün sonra, Chicago'daki Haymarket'te patlayan bir bomba bir polisi anında öldürdü; altı polis memuru ve en az dört gösterici de daha sonra hayatını kaybetti. Dört adam asıldı — bu suçtan değil, suça kışkırtmaktan mahkum edildiler.

1886 ilkbaharında Chicago'da yaşanan olaylar, bir yenilginin bazı zaferlerden daha fazla etki yarattığı bir örnektir. Birkaç gün içinde Amerikan işçi hareketi, o zamana kadarki en büyük seferberlik başarısını, bir bir bombalı saldırı ve bir baskı dalgasının başlangıcını yaşadı; bunun sonuçları yıllar boyunca sürdü. Geriye, bugün tüm dünyada anılan bir tarih kaldı — ve o günden beri her işçi mücadelesinde yeniden gündeme gelen bir soru: Bir harekete şiddet suçu atfedildiğinde ne olur?

Zaman için mücadele

Neden tam da sekiz saat?

Sekiz rakamı, 1886 hareketinden daha eskidir. Robert Owen, 1817'de İngiltere'de "sekiz saat çalışma, sekiz saat eğlence, sekiz saat dinlenme" — iş, eğlence, dinlenme — üçlüsünü ortaya attı.

1886'da pankartlarda yer alan versiyon ise daha yeni ve Amerikan kökenlidir. Bu versiyon, I. G. Blanchard'ın 1866 tarihli "Eight Hours" adlı şiirine dayanır; bu şiir, 1872'de Jesse H. Jones tarafından bestelenmiştir: sekiz saat çalışma, sekiz saat dinlenme, sekiz saat ne istersek ona — istediğimiz şeye. "Dinlenme"den "ne istersek"e kayma, aradaki tek farktır. Dinlenme, yarının çalışmasına hizmet eder. Birinin istediği şey ise kimseye hizmet etmez.

Amerikan sekiz saatlik çalışma hareketi, özellikle Ira Stewart'ın yazıları ve 1860'lardaki "Eight-Hour Leagues" (Sekiz Saatlik Çalışma Birlikleri) gibi kaynaklarda kendi köklerini bulur. Bu rakam İngiltere'den gelmektedir, ancak hareketin kendisi değil.

1880'lerin sanayi şehirlerinde on ila on iki saatlik çalışma süresi yaygındı, bazı sektörlerde ise daha da fazlaydı. Bu nedenle çalışma süresinin kısaltılması hiçbir zaman sadece dinlenme meselesi olmadı. Bu, yaşam süresi üzerinde kimin söz sahibi olduğu meselesiydi.

Organize Meslekler ve İşçi Sendikaları Federasyonu bir son tarih belirledi

Ekim 1884'te, Chicago'daki Organize Meslekler ve İşçi Sendikaları Federasyonu —daha sonra kurulacak Amerikan İşçi Federasyonu'nun öncüsü— sekiz saatlik iş gününün 1 Mayıs 1886 tarihinden itibaren geçerli olması gerektiğine karar verdi. Bu bir müzakere pozisyonu değil, bir son tarihti. O tarihe kadar taviz vermeyenler grevle karşı karşıya kalacaktı.

Son tarih: bir güç unsuru

Bazı yorumcular bunu bir seferberlik hamlesi olarak değerlendirir. Bir tarih, kararların başaramadığını başarır: birbirinden bağımsız birçok işçi grubu için ortak bir zaman noktası yaratır. 1884'teki son tarih olmasaydı, 1 Mayıs 1886 gerçekleştirilemezdi.

Son tarih: Aşırı genişleme

Karşı görüş ise, örgütlerin ülke çapında bir grevi sürdürebilecek kadar güçlü olmadıkları için bu yaklaşımı aşırı bulur. Son tarih, aslında var olmayan bir gücü iddia etmişti — ve hayal kırıklığına uğrayanlar geri dönmez.

Her iki yorum da, karşılaştırma yapılabilecek bir örnek bulunmadığı için kesin olarak birbirine karşı tartılamaz. Tek kesin olan şudur: Son tarih her ikisini de gerçekleştirmiştir.

Chicago: Olayların Merkezi

Chicago, o yıllarda diğer tüm Amerikan metropollerinden daha hızlı büyüdü: 1880 ile 1890 arasında nüfusu 503.165'dan 1.099.850'a ikiye katlandı. Şehir, et işleme, tarım makineleri imalatı ve demiryolu sektörleriyle şekillenmişti; işgücü ise ağırlıklı olarak Alman, Bohemya, İrlandalı ve Polonyalı göçmenlerden oluşuyordu. Burada, başka hiçbir yerde bu yoğunlukta neredeyse hiç görülmeyen bir şey vardı: Almanca yayın yapan anarşist basın, militan solcu sendikalar ve silahlı özel polis kullanan işverenler.

1 Mayıs 1886'da ülke genelinde tahminen 300.000 ila 500.000 kişi grev yaptı. En büyük tek merkez olan Chicago'da yaklaşık 40.000 kişi iş bırakırken; yaklaşık 80.000 kişi Michigan Avenue'da yürüyüş düzenledi. Grevi önlemek amacıyla yaklaşık 45.000 kişiye daha kısa çalışma süresi tanınmıştı. Gün olaysız geçti.

Mayıs ayında dört gün

3 Mayıs: McCormick

16 Şubat 1886'dan beri McCormick fabrikalarının önünde bir lokavt devam ediyordu. 3 Mayıs'ta orada grevciler ile grev kırıcılar arasında bir çatışma yaşandı. Polis ateş açtı. Çoğu kaynağa göre iki işçi öldü; dönemin kaynakları ise bu sayının altı kadar olduğunu belirtiyor.

4 Mayıs: Haymarket

4 Mayıs akşamı için anarşistler, Haymarket'te bir protesto mitingi düzenlemeye çağırdı. Miting barışçıl bir şekilde geçti; Belediye Başkanı Carter Harrison konuşmaları dinledikten sonra evine gitmişti ve yağmurun yaklaşması nedeniyle miting zaten dağılmaya başlamıştı. Bir polis birimi kalanları dağıtmaya çalışırken, bir bomba sıralarına isabet etti.

Polis memuru Mathias Degan anında hayatını kaybetti. Altı polis memuru daha sonrasında, çoğunlukla çıkan kargaşada atılan kurşunlar nedeniyle öldü; sekizinci polis memuru ise iki yıl sonra yaralarının sonucu olarak hayatını kaybetti. Toplantıya katılanlar arasından en az dört kişi öldü.

Bombayı kimin attığı bugüne kadar açıklığa kavuşmadı. İddianamede bu durum kendisi de kabul edildi ve kimliği bilinmeyen bir kişiden söz edildi.

Dava

Çoğunluğu editör olan sekiz erkek sanık olarak yargılandı; bunlardan altısı göçmendi, çoğu Alman'dı. En tanınmış sanık olan Albert Parsons, Alabama'da doğmuştu ve bu nedenle basının çizdiği tabloya pek uymuyordu. Suçlama, fiili faillik değil, kışkırtma ve suç ortaklığıydı. Sekiz kişiden altısının, atışın yapıldığı sırada olay yerinde olmadığı kanıtlanmıştı.

Değerlendirme tartışmalıdır

Daha eski ve baskın olan anlatım — örneğin Paul Avrich (1984) ve James Green (2006) gibi — bir önyargı süreci olduğunu savunur: Jüri üyelerinin bileşimi, delillerin kabulü ve kışkırtma suçlamasının kurgulanışı, zaten çağdaşlar tarafından da eleştirilmişti.

Timothy Messer-Kruse (2011) buna karşı çıkmaktadır. O, davanın o dönemin standartlarına göre kurallara uygun bir şekilde yürütüldüğünü savunmakta ve savcılığın, yalnızca “fikir suçluluğu”ndan değil, somut bir komplo ve somut suç katkılarını içeren bir iddianame sunduğunu öne sürmektedir. Onun çalışması da kendi adına eleştirilere maruz kalmıştır. Her iki görüş de burada, bir karar verilmeksizin aktarılmaktadır.

Kararlar ve Yargı Aşamaları

Yedi sanık idam cezasına, biri ise on beş yıl hapis cezasına çarptırıldı.

Kararlar temyiz incelemesinden geçirilmiş ve onanmıştır. Illinois Yüksek Mahkemesi 14 Eylül 1887 tarihinde temyiz başvurularını reddetmiştir; Amerika Birleşik Devletleri Yüksek Mahkemesi ise 2 Kasım 1887 tarihinde, yetki alanı gerekçesiyle oybirliğiyle temyiz başvurusunu reddetmiştir. Dolayısıyla iddianamenin içeriği sadece bir jüri heyeti tarafından desteklenmekle kalmadı, aynı zamanda en yüksek mahkemeler tarafından da onaylandı.

Dört mahkum, 11 Kasım 1887 tarihinde asıldı. Tüm güvenilir bilgilere göre, bir tanesi daha önce hücrelerinde kendi canına kıydı. İki hüküm ise ömür boyu hapis cezasına çevrildi.

1893'teki Af

Vali John Peter Altgeld, 26 Haziran 1893'de hâlâ tutuklu bulunan üç kişiyi affetti. Gerekçesi merhamete değil, : Jüri üyelerinin önyargılı seçildiğini, hakimın ise tarafsız olmadığını belirtti ve devletin bombayı kimin attığını hiçbir zaman soruşturmadığını, kanıtların sanıklarla bombayı atan

kişi arasında hiçbir bağlantı göstermediğini tespit etti. Üç kişiden ikisi için ise aleyhlerine hiçbir dava açılmadığını tespit etti.

Bu af kararı Altgeld'e siyasi açıdan ağır bir bedel ödetti. 1896'da yeniden seçilemedi — bunda af kararının yanı sıra, 1894'teki Pullman grevinde federal ordunun görevlendirilmesine karşı çıkması ve gümüş para birimini savunması da rol oynadı.

Sonuçlar

Hareket için: Gerileme

Knights of Labor'un üye sayısı 1886'da 700.000'den fazlayken, 1890'da en fazla 100.000'ye düşmüştü.

Bunun nedenleri tartışmalıdır ve araştırmalarda genellikle eşit öneme sahip olarak sıralanır: Jay Gould'a karşı Great Southwest Demiryolu Grevi'ndeki yenilgi, Mayıs 1886'nın başında sona eren Büyük Güneybatı Demiryolu Grevi'ndeki yenilgi; greve yatkın taban ile greve şüpheli yaklaşan liderlik arasındaki çatışma; işverenlerin saldırısı; ve liderliğin sanıklardan uzaklaşması. Haymarket tek başına bu çöküşü açıklamaz.

Örgütlenme biçimi açısından

Amerikan İşçi Federasyonu (American Federation of Labor), Aralık 1886'da Federation of Organized Trades and Labor Unions'tan ortaya çıktı. Samuel Gompers yönetimindeki yönelimi — vasıflı işçiler, toplu sözleşmeler, siyasi hedeflerden ayrışma — daha önce öncü kuruluşta da mevcuttu. Haymarket olayının bu gidişatı tetiklemiş mi yoksa sadece hızlandırmış mı olduğu, bir yorumdur, kesin bir bulgu değildir.

Tarih konusunda: 1 Mayıs

Bu konuda yaygın olarak kabul edilen anlatım yanlış olup, düzeltilmesi gerekmektedir.

Temmuz 1889'da Paris'te düzenlenen Uluslararası Sosyalist İşçi Kongresi, "1 Mayıs 1890" için **tek seferlik bir** uluslararası miting düzenlenmesine karar verdi; tekrar eden bir mücadele günü değil. Yıllık olarak tekrarlanması kararı ise ilk olarak 1891'deki Brüksel Kongresi'nde alındı.

Tarihin belirlenmesine ilişkin gerekçe de genellikle anlatıldığından farklıydı. Karar metninde, Amerikan İşçi Federasyonu'nun (American Federation of Labor) Aralık 1888'de St. Louis'de düzenlenen kongresinde 1 Mayıs 1890 için bir miting tarihi belirlemiş olduğu ve bu tarihin benimseneceği belirtilmektedir. Haymarket ve 1886 yılı kararda geçmemektedir.

1 Mayıs'ın Chicago'yu anmak için seçildiği iddiası yaygın, ancak tartışmalı bir anlatıdır — Eric Hobsbawm bu iddiayı açıkça reddetmektedir. Bu bağlantı, kararda değil, daha sonraki anma geleneklerinde ortaya çıkmıştır.

Amerika Birleşik Devletleri, 1 Mayıs'ı bugüne kadar İşçi Bayramı olarak kutlamamaktadır. Eylül ayındaki İşçi Günü (Labor Day), 1882'den beri kutlanmakta ve 1894'te federal yasayla sabitleştirilmiştir — yaygın yoruma göre, 1 Mayıs'ın önemini azaltmak amacıyla da; bunun yanı sıra, Pullman greviden sonra yapılan bir seçim kampanyası tavizi olduğu yönünde bir yorum da bulunmaktadır.

Bundan çıkarılacak ders ve tartışma konusu olan hususlar

Hukuki soru: Sözler eyleme dönüştüğünde

Davaya nasıl bakılırsa bakılsın, bu olay günümüze kadar devam eden bir soruyu gündeme getiriyor: Bir siyasi ifade ne zaman bir suça tahrik olarak kabul edilir?

Bu yorum ve tartışmalar

Genel kaniya göre savcılık, yazılarında şiddeti onaylayanların, daha sonra meydana gelen şiddetten — somut faille bir bağlantısı olmasa bile — sorumlu olduğunu savundu. Bu yorum, tahrik kavramını fiilden ayırarak onu bir tutum haline getirir. Messer-Kruse ise tam da bunu reddediyor ve burada somut bir komplo iddiası olduğunu savunuyor.

Bu geniş yorum kabul edilirse, herhangi bir yerde bir olay meydana gelir gelmez her türlü radikal yazılı yayın ceza davasına dönüştürülebilir.

Sonradan yapılan açıklığa kavuşturma

Amerikan içtihadı, Brandenburg v. Ohio (1969) kararından bu yana, kışkırtıcı söylemin cezalandırılabilir olması için, bu söylemin hemen gerçekleşmesi beklenen hukuka aykırı eylemlere yönelik olması ve bunları tetiklemeye elverişli olması gerektiğini şart koşmaktadır. 1886 yılındaki dava ile bu açıklığa kavuşma arasında 83 yıl geçmiştir.

Toplumsal soru: Kimler topluma ait sayılır?

Sekiz sanıktan altısı göçmendi ve basın bunu durmaksızın vurguladı. Dava, bombanın yanı sıra bu insanların topluma ait olup olmadığı sorusunu da her zaman gündeme getirdi.

Bu model tarihsel olarak ortadan kalkmış değildir. Köken, oturma izni veya sözleşme türü nedeniyle aidiyetleri tartışmalı görünen işçiler tarafından iş mücadeleleri yürütüldüğünde yeniden ortaya çıkar. Aidiyetini tartışabilen kişi, bu talebe cevap vermek zorunda değildir.

Felsefi soru: Zamanın mülkiyeti

Sekiz saatlik çalışma gününün arkasında, herhangi bir toplu sözleşme görüşmesinden daha öteye uzanan bir iddia yatmaktadır: yaşam süresinin tamamen satılabilir olmadığı iddiası.

Bu bakış açısına göre, işgücü satın alan kişi ne insanı ne de onun gününü satın alır, aksine bunun sınırlı bir parçasını satın alır. Bu sınır, bir fiyat gibi müzakere edilebilir değildir; çünkü işin dışında bir hayatın var olup olmadığını belirler. İşte tam da bu nedenle, işverenlerin gözünde bu talep bir maliyet sorunu değil, tasarruf haklarına yönelik bir saldırıydı.

Geriye ne kaldı

Sekiz saatlik çalışma günü geldi, ancak 1886'da ve bu grev sayesinde değil.

Amerika Birleşik Devletleri'nde bu düzenleme başlangıçta sadece belirli gruplar için geçerliydi: 1868 ve 1892'den itibaren federal memurlar, 1916 tarihli Adamson Yasası ile eyaletler arası demiryolları, 1936 tarihli Walsh-Healey Yasası ile federal müteahhitler. 1938 tarihli Adil Çalışma Standartları Yasası (Fair Labor Standards Act), sekiz saatlik çalışma gününü değil, fazla mesai

ücreti ödenen haftalık azami çalışma süresini düzenledi; bu süre 1938'de 44 saatten başlayarak Ekim 1940'tan itibaren 40 saate indirildi.

Almanya'da sekiz saatlik çalışma günü, 15 Kasım 1918 tarihinde işveren dernekleri ile sendikalar arasında imzalanan Stinnes-Legien Anlaşması'nda kararlaştırıldı ve 23 Kasım 1918 tarihli sanayi işçilerinin çalışma süresinin düzenlenmesine ilişkin yönetmelikle yasal olarak sabitlendi. Ancak bu durum uzun sürmedi: 21 Aralık 1923 tarihli Çalışma Süresi Yönetmeliği, istisnai durumlar için yeniden on saatlik çalışma günlerine izin verdi.

Bu, bu hikâyenin asıl sonu ve her zamanki sonlardan daha az umut verici. Zorlu mücadelelerle kazanılan bir sınır, her zaman saldırıya açık kalır. 1886 hareketi, sekiz saatlik çalışma gününü başaramadı; ancak bu soruyu öyle bir şekilde gündeme getirdi ki, artık ortadan kalkmadı — ve ondan sonraki her nesil bu soruya yeniden cevap vermek zorunda kaldı.

Kaynaklar

- Paul Avrich: The Haymarket Tragedy, Princeton University Press, 1984.
- James Green: Death in the Haymarket: A Story of Chicago, the First Labor Movement, and the Bombing that Divided Gilded Age America, Pantheon Books, 2006.
- Timothy Messer-Kruse: The Trial of the Haymarket Anarchists: Terrorism and Justice in the Gilded Age, Palgrave Macmillan, 2011. (Davaya ilişkin, eski araştırmalardan farklı bir değerlendirme sunar; karşı görüş olarak kesinlikle okunmaya değer.)
- Timothy Messer-Kruse: Haymarket Komplosu: Transatlantik Anarşist Ağlar, University of Illinois Press, 2012.
- John Peter Altgeld: Fielden, Neebe ve Schwab'ın Af Edilme Nedenleri, 26 Haziran 1893.
- Spies v. Illinois, 122 Ill. 1 (Illinois Yüksek Mahkemesi, 14 Eylül 1887) ve Spies v. Illinois, 123 U.S. 131 (Amerika Birleşik Devletleri Yüksek Mahkemesi, 2 Kasım 1887).
- 1 Mayıs 1890 tarihlerinde Paris'te düzenlenen Uluslararası Sosyalist İşçi Kongresi'nin, 'de yapılacak mitinge ilişkin kararı.
- Eric Hobsbawm: "Bir Bayramın Doğuşu: 1 Mayıs", a.g.e., Uncommon People, Weidenfeld & Nicolson, 1998. (1 Mayıs'ın Haymarket olaylarından kaynaklandığı iddiasına karşı çıkmaktadır.)
- Brandenburg v. Ohio, 395 U.S. 444 (1969).
- 15 Kasım 1918 tarihli Stinnes-Legien Anlaşması; 23 Kasım 1918 tarihli sanayi işçilerinin çalışma süresinin düzenlenmesine ilişkin yönetmelik; 21 Aralık 1923 tarihli çalışma süresi yönetmeliği.

Şöyle atıf yapılır

Gewerkschaft Underdog, Sekiz saat ve bedeli: Chicago 1886, Gewerkschaft Underdog, Fassung 1.0, 08.10.2026, <https://www.gewerkschaft.berlin/tr/blog/sekiz-saat-ve-bedeli-chicago-1886/sxspkxyh>, abgerufen am 13.10.2026.

Lisans

CC BY-ND 4.0 — Namensnennung, keine Bearbeitung
